

**Predstavitev magistrske naloge »Motnje osebnosti
v luči petfaktorskega modela osebnosti«
(mag. Drago Tacol)#**

VALENTIN BUCIK*
Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Ljubljana

**Presentation of the MA thesis »Disturbances of personality
in the light of the Five Factor Model of personality«
(Drago Tacol, MA)**

VALENTIN BUCIK
University of Ljubljana, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

Ključne besede: osebnost, motnje osebnosti, DSM-IV, model velikih pet, klinični sindromi

Key words: personality, disturbances of personality, DSM-IV, the five factor model, clinical syndroms

CC=3217 3120

Tacol, D. (2000). *Motnje osebnosti v luči petfaktorskega modela osebnosti* (neobjavljeno magistrsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo (COBISS-ID: 15255650)

---

*Naslov / address: izr. prof. dr. Valentin Bucik, Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: tine.bucik@ff.uni-lj.si

#Magistrsko nalogo si lahko ogledate v knjižnici Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani pri g. Marjetki Longyka.

Drago Tacol, univ. dipl. psih., je konec lanskega leta pred komisijo v sestavi red. prof. dr. Janek Musek, red. prof. dr. Maks Tušak in izr. prof. dr. Valentin Bucik uspešno zagovarjal magistrsko nalogo z naslovom »Motnje osebnosti v luči petfaktorskega modela osebnosti«, v kateri poroča o študiji, ki jo je opravil na Katedri za občo psihologijo ljubljanskega Oddelka za psihologijo pod mentorstvom red. prof. dr. Janeka Muska.

Avtor je v empirično zastavljeni raziskavi preizkušal uporabnost modela velikih pet faktorjev osebnosti (modela, za katerega se - v primerjavi z različnimi drugimi faktorsko analitično orientiranimi teorijami strukture osebnosti – kaže največja stopnja generalizabilnosti in s tem konvergentne veljavnosti pri analizi empiričnih podatkov) za opisovanje in razvrščanje motenj osebnosti po DSM-IV. 110 psihiatričnih bolnišničnih in ambulantnih pacientov, ki so imeli različne diagnoze duševnih motenj, je najprej ocenil z vprašalnikom in strukturiranim kliničnim intervjujem za ocenjevanje motenj osebnosti po DSM-IV. Vse udeležene osebe so tudi izpolnile Beckov vprašalnik za ocenjevanje depresivnosti (BDI). Ob tem je avtor strukturo osebnosti po modelu velikih pet faktorjev osebnosti ocenjeval z vprašalnikom BFQ (Big Five Questionnaire italijanskih avtorjev Caprara, Barbaragnelli in Borgogni z univerze La Sapienza v Rimu, ki je v slovenskem prostoru na podlagi prevoda in priredbe Bucika in Bobnove eden novejših inštrumentov za ocenjevanje temeljnih dimenzij osebnosti; Caprara, Barbaranelli, Borgogni, Bucik in Boben, 1997).

Avtor je osebnostne dimenzije (energija, sprejemljivost, vestnost, čustvena stabilnost in odprtost) in poddimenzije (ki – po istem vrstnem redu - determinirajo našteje dimenzije: aktivnost in dominantnost, sodelovanje in prijateljska naravnost, natančnost in urejenost, kontrola čustev in kontrola impulzov ter odprtost za kulturo in odprtost za izkušnje) oseb v kliničnem vzorcu primerjal z dimenzijami in poddimenzijami oseb v vzorcu iz splošne populacije. Prav tako je po dimenzijah in poddimenzijah BFQ v kliničnem vzorcu primerjal osebe z motnjami osebnosti in osebe, ki nimajo motenj osebnosti, pač pa druge vrste diagnosticiranih motenj. V študiji ga je zanimalo, če lahko s pomočjo osebnostnih profilov BFQ razlikujemo različne kategorije motenj osebnosti. Ob tem se je spraševal, kako se v osebnostnem pogledu med seboj razlikujejo klinični sindromi in kako se ločijo od motenj osebnosti ter kako se v osebnostnih dimenzijah BFQ odraža učinek interakcije med dvema vrstama sočasne motenosti. Ob tem je proučil tudi vpliv depresivnosti, ocenjene z BDI, na dimenzije in poddimenzije BFQ, hkrati pa je skušal na zgoraj opisanem kliničnem vzorcu s pomočjo faktorjske analize preveriti konstruktivno veljavnost modela velikih pet na specifičnih – v tem primeru kliničnih – vzorcih.

Rezultati študije sugerirajo, da se klinični vzorec po vseh petih dimenzijah razlikuje od vzorca, zajetega iz splošne populacije, podobno pa se od slednjega razlikuje specifična skupina – skupina oseb z motnjami osebnosti. Te se od oseb brez motenj osebnosti, a s kliničnimi sindromi, razlikujejo v pomembno nižjih vrednostih dimenzij energija, čustvena stabilnost in odprtost (ki jo nekateri imenujejo tudi “mentalna odprtost” ali “intelekt”). Nakazano je, da lahko z osebnostnimi profili BFQ razlikujemo

in opisujemo različne kategorije motenj osebnosti in kliničnih sindromov. Interakcija sočasno prisotne motnje osebnosti in kliničnega sindroma se šibko odraža v osebnostnem profilu BFQ. Depresivnost, ocenjena z BDI, negativno korelira z vsemi dimenzijami in poddimenzijami BFQ. Z vidika zaupanja v veljavnost uporabljenega inštrumentarija za specifično situaciji kliničnih skupin velja dodati, da je eksploratorna faktorska analiza rezultatov, dobljenih na kliničnem vzorcu, pokazala podobno faktorsko strukturo, kot jo kaže inštrument v standardizacijskem vzorcu.

Ugotovitve študije potrjujejo že znano tezo, da so motnje osebnosti ekstremne variacije normalnih osebnostnih potez. Izjemno nizke vrednosti na dimenzijah BFQ se namreč pojavljajo prav v skupini oseb z motnjami osebnosti ter jih razlikujejo od drugih vrst motenosti in od t.i. normalne osebnosti. S poznavanjem dimenzij, poddimenzij in odnosov med njimi lahko je mogoče opisati in razvrstiti različne vidike osebnostne in duševne motenosti, tudi z dostopnim inštrumentarijem, ki sledi modelu "velikih pet". Seveda pa raziskava ne odgovarja na vprašanje, če pet faktorjev osebnosti zadostuje za popoln opis vseh vidikov osebnostne patologije. Avtorjev poskus preverjanja psihodiagnostične in psihoprognozične učinkovitosti inštrumentarija, ki izhaja iz psihološkega modela velikih pet faktorjev osebnosti, je vzpodbudno nadaljevanje dela, ki ga je na kliničnem področju v Sloveniji pričela Bagonova (2000) s specifičnimi skupinami v Rugljevi alternativni terapevtski skupnosti.

Literatura

- Bagon, J. (2000). Alternativna terapevtska skupnost Janeza Ruglja po modelu »velikih pet«. *Psihološka obzorja*, 9 (4), 127-148.
- Caprara, G.V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., Bucik, V. in Boben, D. (1997). *Model "velikih pet": Pripomočki za merjenje strukture osebnosti. Priročnik*. Ljubljana: Produktivnost, Center za psihodiagnostična sredstva.